

YENİ MEDYA DÜZENİNDE LEKELENMEME HAKKI

Prof. Dr. Fatih KIRIŞIK

Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

fatihkirisik@karabuk.edu.tr - 0000-0002-9663-7502

Arş. Gör. Zeynep Kübra KAHRAMAN

Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

zeynepkubrapoyraz@karabuk.edu.tr - 0000-0002-5710-0243

ÖZET

Günümüz ceza muhakemesi sistemlerinde bireyin onur ve itibarının korunması hukuk devletinin temel şartlarından biridir. Bu bağlamda masumiyet karinesinin tamamlayıcı ve bağımsız bir unsurunu oluşturan lekelenmeme hakkı özel bir önem taşımaktadır. Ceza muhakemesinin amacı yalnızca maddi gerçeği ortaya çıkarmak değil, bunu yaparken bireyi gereksiz ya da haksız bir biçimde damgalanmaktan korumaktır.

Ancak teknolojik gelişmeler, haber akışının hızlanması ve sosyal medyanın yaygınlaşması, kişilere ilişkin bilgilerin çok kısa sürede yayılmasına imkan tanımakta; kimi zaman gerçeği yansıtmayan içeriklerle kişi hakkında kamuoyunda erken ve onarılması güç bir suçluluk algısına yol açabilmektedir. Geleneksel iletişim araçlarında izleyici veya okuyucunun daha pasif bir konumda bulunduğu dönemlerin aksine, internet ve sosyal medya ortamlarında kullanıcıların içeriği bizzat üreten ve yayan aktörlere dönüşmesi bu riski daha da artırmaktadır.

Böyle bir ortamda lekelenmeme hakkının korunması, yalnızca ceza muhakemesi ve klasik basın hukuku kurumlarıyla yönetilemeyecek ölçüde çok boyutlu bir nitelik kazanmıştır. Yeni medya düzeninin hız, kalıcılık ve yayılım kapasitesi, hukuki koruma araçlarının da bu dinamikleri dikkate alacak şekilde yeniden düşünülmesini gerektirmektedir. Öte yandan bu hakkın korunmasına yönelik müdahaleler, ifade ve basın özgürlüklerinin kapsamını kaçınılmaz olarak etkilemekte, bu nedenle haklar arasında hassas bir denge kurulması zorunlu hale gelmektedir.

Bu bildiride öncelikle lekelenmeme hakkının kavramsal çerçevesi, hukuki temelleri ve genişleyen anlamı incelenmekte; ulusal ve uluslararası güvenceler değerlendirilmektedir. Devamında ise yeni medya düzeninde bireyin onur ve itibarına yönelik ihlaller ele alınarak, lekelenmeme hakkının korunmasına yönelik çözüm önerileri tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: lekelenmeme hakkı, itibarın korunması, yeni medya, sosyal medya

1. LEKELENMEME HAKKININ HUKUKİ TEMELLERİ VE KORUNMASI

Hakkında suç isnadı bulunan bir kimsenin, adil bir yargılama süreci sonunda suçluluğu bir yargı hükmüyle kesinleşmediği sürece suçsuz kabul edilmesi gerektiği hukukun en temel ilkelerindendir (Özyurt, 2023, s. 88; Dönmezer, 1998, s. 67; Atlıhan, 2004, s. 292). Doktrinde “*masumiyet karinesi/ilkesi*” veya “*suçsuzluk karinesi/ilkesi*” olarak ifade edilen bu ilke, ulusal

ve uluslararası hukuk metinlerinde temel bir hak olarak düzenlenmekte ve adil yargılanma hakkının vazgeçilmez bir parçasını oluşturmaktadır.

Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'nin 11. maddesinin 1. fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin 2. fıkrası masumiyet karinesini açık biçimde korumaktadır. Türkiye, bu uluslararası belgelerin tarafı olmasının yanı sıra Anayasası'nın 38. maddesinin 4. fıkrasında “*Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.*” hükmü ile masumiyet karinesini anayasal güvence altına almıştır. Aynı zamanda bu hak Anayasa'da çekirdek haklar kategorisinde yer almaktadır.

Masumiyet karinesi, ceza yargılaması süresince şüpheli veya sanığın kusuru ispat edilmeden önce suçlu gibi muamele görmesini engelleyen dokunulmaz bir hak ve güvencedir (Üzülmez, 2005, s. 44). Bu ilke, yargılamanın muhatabı olan kişinin mutlak anlamda masum olduğunu ileri sürmez; çünkü soruşturma başlatılabilmesi için basit bir şüpheyi destekleyen delilin olması gerekir. Ancak soruşturma açılması, kişiye peşinen suçluluk atfedildiği anlamına da gelmez. Bir kimsenin suçlu sayılabilmesi, ceza muhakemesinin tüm aşamalarının işletilmesi ve nihayetinde kesin bir mahkeme hükmüyle suçluluğun belirlenmiş olmasıyla mümkündür (Dülger & Taşkın, 2024, s. 103-104). Masumiyet karinesi bu yönüyle suç isnadı altında bulunan kişilerin kamu otoriteleri ve toplum nezdinde erken dönemde suçlu kabul edilmesini engelleyerek önemli bir koruma işlevi görür (Yenidünya, 2004, s. 20).

Bu bağlamda masumiyet karinesi şüpheli veya sanığa hem yargılama faaliyeti içinde hem de yargılama faaliyeti dışında iki yönlü bir koruma sağlamaktadır. İçsel koruma, savcı ve hakimlerin yargılama öncesinde şüpheli veya sanık hakkında önyargı geliştirmemelerini ve kararlarını yalnızca hukuka uygun delillere dayandırmalarını güvence altına alır. Dışsal koruma ise şüpheli veya sanığın yargılama makamları dışında kalan resmi makamlar ya da medya aracılığıyla kamuoyu nezdinde suçlu gibi gösterilmesini yani ikinci bir yargılamaya maruz kalmasını engellemeyi amaçlar (Atlıhan, 2004, s. 310). Bu nedenle masumiyet karinesi, yalnızca adli mercilere yönelik bir ilke olmayıp, medya gibi kamuoyunu etkileyen aktörler bakımından da gözetilmesi gereken bir güvencedir (Savaşçı, 2011, s. 288; Centel, 1994, s. 71). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de söz konusu ilkenin yalnızca mahkemeler tarafından değil, diğer kamu otoriteleri ve hatta özel kişiler (özellikle medya organları) tarafından ihlal edilebileceği görüşündedir (Gözübüyük, Gölcüklü, & Saygılı, 2019, s. 291).

Kişilerin onur ve itibarının korunması amacına hizmet eden lekelenmeme hakkı, masumiyet karinesiyle doğrudan bağlantılıdır. (Akıncı, 2020, s. 179). Masumiyet karinesinin yukarıda bahsedilen dışsal koruma fonksiyonu sayesinde, resmi makamların veya medyanın beyanlarıyla yargılama süresince şüpheli veya sanığın toplum nezdinde suçlu olarak gösterilmesinin önüne geçilmekte, böylece kişilerin lekelenmeme hakkı da korunmaktadır (Yüzer, 2013, s. 1678; Gülsün, 2015, s. 27). Ancak bu iki hak bağlantılı olsa da lekelenmeme hakkı, masumiyet karinesini genişleten ve kişilerin onur ve itibarına yönelik güvenceleri somutlaştıran farklı ve özel bir haktır. (Tanrıvermiş, 2021, s. 54)

Lekelenmeme hakkının güvence altına alınmadığı bir toplumda kişinin haksız bir şekilde hedef alınması ve linç girişimine maruz kalması çok daha kolay hale gelir. Böyle bir durumda bireyin toplum nezdindeki itibarı ciddi ve giderilmesi güç biçimde zedelenebilir, öngörülemez tepkiler ve sosyal sonuçlar ortaya çıkabilir. Bu nedenle bireyin onur ve saygınlığının korunması, sadece

ceza yargılamasının değil, toplumdaki kamusal güvenin ve sosyal barışın sürdürülebilmesi açısından da hayati önemdedir. Lekelenmeme hakkı tam da bu noktada, insan onurunu koruyarak hem bireysel hem toplumsal düzeyde yapıcı bir güvence işlevi görmektedir. (Akıncı, 2020, s. 188; Gülsün, 2015, s. 36).

“Lekelenmeme hakkı” kavramı gerek uluslararası hukukta gerek Türk hukukunda açıkça düzenlenmemişse de çeşitli yasal hükümler ve içtihatlar yoluyla dolaylı olarak korunmaktadır. AİHM, “itibarın korunması hakkını” AİHS’in 8. maddesinde düzenlenen “özel hayatın ve ailenin korunması” kapsamında değerlendirmektedir. AİHM kararlarında bu hak, adil yargılanma hakkı (m.6/1) ve masumiyet karinesi (m.6/2) ile bağlantılı kabul edilse de esas olarak Sözleşme’nin 8. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir (Tanrıvermiş, 2021, s. 34-35). AİHM kararlarında yer verilen “itibarın korunmasını isteme hakkı” Anayasa Mahkemesi kararlarında da görülmektedir.

Lekelenmeme hakkı, her şeyden önce şüpheli veya sanığın masumiyet (suçsuzluk) karinesinden yararlanmasını zorunlu kılar. Bu nedenle masumiyet karinesini güvence altına alan hükümlerin evleviyetle kişinin lekelenmeme hakkını da koruduğu söylenebilir. Zira suçlu sayılmamak, suçlu muamelesi görmemeyi ve lekelenmemeyi gerektirir (Şahin & Öztürk, 2024, s. 172). Bu bakımdan ceza muhakemesinde geçerli olan bazı ilkeler, lekelenmeme hakkının korunmasına da hizmet etmektedir (Akıncı, 2020, s. 188).

Ceza muhakemesi hukukunda delillerin henüz yeterli suç şüphesini ortaya koymadığı soruşturma evresi gizlidir (CMK m. 157). Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin “Soruşturmanın gizliliğinin uygulanması” başlıklı 27. maddesine göre de: *“Suçluluğu bir yargı hükmüne bağlanana kadar kişinin masumiyeti esastır ve soruşturma evresi gizlidir. Bu nedenle, soruşturma evresinde gözaltındaki bir kişinin “suçlu” olarak kamuoyuna duyurulmasına, basın önüne çıkartılmasına, kişilerin basınla sorulu cevaplı görüştürülmelerine, görüntülerinin alınmasına, teşhir edilmelerine sebebiyet verilmez ve soruşturma evraki hiçbir şekilde yayımlanamaz.”*

Soruşturma işlemlerinin, özellikle kamuoyu bakımından önem taşıyan gizliliğinin ihlali, aynı zamanda şüphelinin lekelenmeme hakkının da ihlaline yol açar. Bu nedenle TCK’nın 285. maddesinde düzenlenen soruşturmanın gizliliğini ihlal suçu, lekelenmeme hakkının korunmasına yönelik önemli bir düzenlemedir (Şahin & Öztürk, 2024, s. 172).

Lekelenmeme hakkının korunmasına yönelik en önemli güvencelerden biri Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 158/6. maddesiyle 2017 yılında getirilen “soruşturmaya yer olmadığına dair karar”dır. Anılan düzenlemeye göre savcılık, yapılan ihbar veya şikayetin açıkça suç oluşturmaması ya da tamamen soyut ve genel nitelikte olması halinde, dosyayı soruşturma aşamasına geçirmeden kapatabilir. Böylelikle soyut veya dayanaksız ihbar ve şikayetler nedeniyle kişinin doğrudan şüpheli sıfatı kazanarak ceza muhakemesine haksız biçimde dahil edilmesinin ve kamuoyu nezdinde lekelenmesinin engellenmesi amaçlamaktadır. Madde gerekçesinde vurgulandığı üzere soruşturmaya yer olmadığına dair karar, içeriği suç oluşturmayan veya soyut ve genel nitelikteki ihbar ve şikayetlerin soruşturma aşamasına geçmeden sonuçlandırılmasını sağlayarak hem usul ekonomisini sağlamakta hem de bireyin lekelenmeme hakkını korumaktadır (Akbulut, 2022, s. 157-158; Tanrıvermiş, 2021, s. 35-36; Akıncı, 2020, s. 179).

18 Haziran 2024 tarihinde Adalet Bakanı Yılmaz Tunç tarafından yapılan açıklamada, soruşturmaya yer olmadığına dair karar düzenlemesinin yürürlüğe girdiği 2017 tarihinden bu yana 1 milyon 435 bin 596 ihbar dosyasının değerlendirildiği ve bunlardan 1 milyon 81 bin 129'u hakkında soruşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği ifade edilmiştir. Bakan Tunç, soruşturmaya yer olmadığına dair kararlar sayesinde mesnetsiz ihbarlara maruz kalan kişilerin şüpheli sıfatı almadığını, kararların ayrı bir sisteme kaydedildiğini ve böylece bireylerin toplum nezdinde zarar görmesinin önüne geçildiğini vurgulamıştır. Bakan Tunç'un değerlendirmeleri, soruşturmaya yer olmadığına dair kararın lekelenmeme hakkını koruyan önemli bir mekanizma olduğunu ortaya koymaktadır (T.C. Adalet Bakanlığı, 2024).

Soruşturmaya yer olmadığına dair karar kurumu, soyut ve dayanaksız ihbar ve şikayetlerin baştan filtrelenmesini sağlayarak kişilerin şüpheli sıfatını dahi almadan korunmasını amaçlamaktadır. Dolayısıyla lekelenmeme hakkının yalnızca ceza muhakemesinin tarafı olan şüpheli veya sanığı koruyan bir hak olarak görülmesi önemli bir problemi ortaya çıkarmaktadır. Zira bireylerin itibarının zedelenmesi çoğu zaman bir ceza soruşturmasının varlığından bağımsız olarak da gerçekleşebilmekte; haksız itham, iftira, hakaret veya internette yayılan yanlış bilgiler yoluyla fiili bir lekelenme söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle lekelenmeme hakkı yalnızca ceza muhakemesine özgü bir güvence olmaktan öte, kişinin toplumsal saygınlığının keyfi biçimde zedelenmesini önlemeye yönelik daha geniş bir güvence olarak değerlendirilmelidir.

Nitekim Yargıtay da kişilerin henüz soruşturma evresine geçilmeden dahi lekelenmeme hakkına sahip olduğunu açıkça ifade etmektedir. Mahkeme, soyut ve dayanaksız iddialarla bireylerin şüpheli sıfatı altında ceza sürecine dahil edilmesinin devletin pozitif yükümlülükleriyle bağdaşmadığını bu nedenle CMK'nın 158/6. maddesinin doğrudan bireyin onur ve itibarını koruma amacı taşıdığını belirtmektedir.¹ Bu yaklaşım ceza yargılamasının yalnız fail arayışından ibaret değil aynı zamanda bireylerin onur ve itibarının korunmasını önceleyen bir süreç olması gerektiğini hatırlatır.

Bu bağlamda Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen bazı suçlar bireylerin lekelenmeme hakkını koruyan tamamlayıcı araçlar niteliğindedir. Örneğin iftira suçunda (TCK m. 267), *"yetkili makamlara ihbar veya şikayette bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişi"* cezalandırılarak bireyin onur ve itibarı güvence altına alınır. Yargıtay, şikayet hakkının ancak maddi olgu ve olaylara dayanması halinde hukuka uygun sayılacağını, soyut isnatların ise hakkın kötüye kullanımı niteliğinde olduğunu ve iftira suçunu oluşturduğunu belirtmektedir.² Bu tür soyut isnatlar ceza hukuku bakımından sonuç doğurmanın ötesinde, kişinin lekelenmeme hakkına

¹ Yargıtay 18. Ceza Dairesi, E. 2019/2369, K. 2019/10606, K.T. 17.06.2019: *"Lekelenmeme hakkı ve masumiyet karinesi kişilerin haklarında soruşturma başlatılma ihtimali olan bir adli sürece karşı soruşturma evresi başlatılmadan dahi korunmasını gerektirmektedir. Bunu sağlamak Devletin pozitif yükümlülükleri arasında yer alır. Bu kapsamda çağdaş ceza muhakemelerinde soruşturma aşamasında da benimsenen lekelenmeme hakkına kayıtsız kalmayan yasa koyucu lekelenmeme hakkına güçlü bir vurgu ve yasal güvence için CMK'nın 158/6. maddeye bir ekleme yaparak CMK'nın madde 158/6 ile "soruşturmaya yer olmadığına dair karar" kurumunu getirmiştir. Bu düzenleme ile amaçlanan kişilerin haksız ve yersiz ihbar ve şikâyetler ile kamu ve toplum nezdinde suçlu muamelesi görmesini ve ceza soruşturmalarına muhatap olmalarını engellemektir."*

² Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2017/1016, K. 2020/343, K.T. 7.07.2020.

doğrudan müdahale niteliği taşımaktadır. (Tanrıvermiş, 2021, s. 208) Aynı şekilde hakaret suçu (TCK m. 125) da bireyin toplum içindeki saygınlığını koruyan bir güvencedir. Bunun yanı sıra halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma suçu (TCK m. 217/A), doğrudan lekelenmeme hakkını korumaya yönelik olmasa da gerçeğe aykırı bilginin kamu düzenini bozacak şekilde yayılmasını suç sayarak bireyin lekelenme riskini dolaylı olarak sınırlandırır. (Özbek, 2024, s. 296) Sayılan bu suç tiplerinin ortak yönü kişinin itibarı üzerinde ceza soruşturmasından bağımsız olarak ortaya çıkabilecek keyfi ve haksız lekelenme risklerini azaltmayı amaçlamalarıdır.

Dolayısıyla ceza muhakemesi içindeki soruşturmaya yer olmadığına dair karar, hak arama özgürlüğünün kötüye kullanılmasına karşı getirilen sınırlamalar ve TCK’da düzenlenen iftira, hakaret, halkı yanıltıcı bilgiyi yayma gibi suçlar birlikte değerlendirildiğinde, lekelenmeme hakkının kapsamının şüpheli veya sanık statüsünü aşan çok daha geniş bir koruma alanı olduğu görülmektedir. Bu geniş yaklaşım, özellikle yeni medya düzeninde bireyin onur ve itibarının hem hukuksal hem de toplum düzeyinde etkili bir şekilde korunabilmesi açısından önem ve zorunluluk arz etmektedir.

2. YENİ MEDYA DÜZENİNDE LEKELENME RİSKİ VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DENGESİ

Mevzuattaki tüm güvencelere rağmen birey açısından lekelenme riski özellikle medya alanında görünür durumdadır. Örneğin bazı televizyon programlarında bireylerin adeta bir “çapraz sorgu” ortamında toplum önüne çıkarıldığı, daha yargılama sonuçlanmadan suçluymuş gibi konumlandırıldığı görülmektedir. Kitle iletişim araçlarının çeşitlenmesi, haber akışının hızlanması ve sosyal medyanın etkisinin artması bu riskleri daha da büyötmekte; lekelenmeme hakkının kurumsal düzeyde korunmadığı durumlarda bireyler açısından telafisi güç sonuçlar doğurabilmektedir (Tanrıvermiş, 2021, s. 36). Bu nedenle lekelenmeme hakkının etkin korunması yalnızca ceza hukukundaki düzenlemelere değil; medya pratiklerinin etik ve hukuki standartlarla uyumlu hale getirilmesine, toplumsal bilinç düzeyinin güçlendirilmesine ve kurumsal denetim mekanizmalarının işletilmesine dayanan bütüncül bir yaklaşıma ihtiyaç duyar.

Medya kavramı geniş anlamda; bireylere ve topluma bilgi aktaran, eğlendirme, bilgilendirme ve eğitime işlevlerini üstlenen tüm görsel, işitsel ve görsel-işitsel iletişim araçlarını kapsar. Gazete, dergi, kitap ve broşür gibi basılı araçlar; radyo gibi işitsel, televizyon ve sinema gibi görsel-işitsel mecralar ile artık internet ve çevrimiçi platformlar da bu kavramın parçası haline gelmiştir (Koç & Kaynak, 10-12 Şubat 2010, s. 74).

Literatürde “medya” sözcüğünün çoğu zaman “basın” ile eş anlamlı kullanıldığı görülse de günümüzde medya aynı zamanda bir “paylaşım alanı”dır. Kullanıcıların kendilerini ifade ettikleri, içerik ürettikleri ve birbirlerine görünür hale geldikleri büyük bir pazar gibi düşünülebilir. Bu pazarın içinde basın organları ve mensupları, diğerlerinden farklı olarak, kamuyu doğru ve dürüst biçimde aydınlatma yükümlülüğü taşıyan, güvenilir bilgi ve haber üretme sorumluluğuna sahip profesyonel sşjeler olarak öne çıkar. (Özkepir, Kocaman, & Kart, 2022, s. 50-51).

Bu geniş medya ortamında lekelenmeme hakkının korunması, kaçınılmaz olarak ifade özgürlüğü ve onun özel bir görünümü olan basın özgürlüğü ile hassas bir denge içinde ele alınmalıdır. İfade ve basın özgürlüğü, demokratik toplum düzeninin temel güvenceleri arasında yer almakta, toplumun doğru bilgilendirilmesi, kamuoyunun oluşturulması ve kamusal denetim işlevlerinin yerine getirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle uluslararası ve ulusal hukuk metinlerinde temel hak ve özgürlükler arasında sayılmıştır. Ancak belirtmek gerekir ki ifade ve basın özgürlüğü mutlak ve sınırsız değildir (Canbolat & Koşar, 2020, s. 259; Kırışık, Kurban, & Pekel, 2019, s. 119). Bu özgürlüklerin sınırlarının aşılması henüz hakkında mahkeme kararı bulunmayan kişilerin kamuoyu önünde suçlu gibi sunulmasına, onur ve itibarlarının zedelenmesine ve adil yargılanma hakkının fiilen anlamsızlaşmasına yol açabilmektedir. Bu nedenle haber verme hakkı yalnızca bir özgürlük değil, aynı zamanda bir sorumluluktur. Hukuka uygun hareket ettiğini iddia eden medyanın adil yargılanma ilkelerine ve kişilerin lekelenmeme hakkına uygun davranmaları beklenir (Dönmezer, 1998, s. 69).

Lekelenmeme hakkı ile ifade ve basın özgürlüğü arasındaki çatışma, ilk bakışta haklardan birine öncelik tanınarak çözülebilecek gibi görünse de bunlardan birine mutlak üstünlük tanınması adil ve kabul edilebilir değildir. Zira her iki hak da kural olarak eşdeğer önemde olup birine imtiyaz tanınması diğerrinin kaçınılmaz olarak ihlaline yol açabilir. Bu nedenle bu haklar arasındaki denge, soyut ve genel bir öncelik kuralıyla değil, somut olayın şartları dikkate alınarak ve ek değerlendirme kriterlerine başvurularak kurulmalıdır (Yüzer, 2013, s. 1658).

Klasik doktrin ve yargı içtihadı, adli haberlerin hukuka uygunluğunu değerlendirirken belli kriterleri öne çıkarmaktadır. Haberin gerçekliğe uygun olması (en azından o anki görünürdeki gerçeğe dayanması), güncel olması, kamu yararı ve toplumsal ilgi taşıması ve haber konusu ile kullanılan ifade arasında düşünsel bağ bulunması bunların başında gelir. (Canbolat & Koşar, 2020, s. 275-278; Yüzer, 2013, s. 1659-1669; Üzülmmez, 2005, s. 53; Erman, 1998, s. 80). Dolayısıyla ölçüsüz, abartılı, kişiyi küçük düşürmeye yönelik, bağlamından kopuk ifadeler haber verme hakkı çerçevesinde korunmamaktadır (Çetinel, 2022, s. 130).

Klasik basın hukukunda lekelenmeme hakkının korunması amacına hizmet eden soruşturmanın gizliliği, adli haberlerin aktarımında gerçeklik-güncellik-kamu yararı-düşünsel bağ kriterlerinin uygulanması, haber muhatabının cevap ve düzeltme hakkı gibi güvenceler yer almaktadır. (Uysal, 2017, s. 135). Ne var ki 20. yüzyılın sonundan itibaren teknolojik gelişmelerle birlikte “yeni medya” olarak adlandırılan dijital ortamlar, geleneksel gazetecilik ve basın faaliyetlerinin yapısını köklü biçimde dönüştürmüştür. İnternet ortamı, toplumun yalnızca pasif olarak haber içeriğini okumasını değil; görmesini, duymasını ve hatta habere yorum yaparak interaktif biçimde katılmasını mümkün kılmaktadır. İnternet gazeteciliği, baskı süreci beklemezsizin haberi anında kitlelere ulaştırmakta, içeriğin arşivlenerek zaman ve mekan sınırı olmaksızın erişilebilir olmasını sağlamaktadır (Özkepir, Kocaman, & Kart, 2022, s. 848-849). Öte yandan geleneksel medyadan farklı olarak sosyal medya üzerinden paylaşılan içeriklerin herhangi bir editoryal incelemeden geçmemesi, çok sayıda kullanıcı tarafından paylaşılması, bu kullanıcıların kimliklerinin belirsiz olabilmesi sosyal medyanın güvenilirliği konusunda tartışmalara sebep olmaktadır (Akgül & Sütçü, 2015, s. 18-34).

Sosyal medyada paylaşılan adli içerikler, soruşturmanın gizliliğini zedeleyebildiği gibi, hızla yayılarak kişiyi henüz yargılama tamamlanmadan “suçlu” konumuna da itebilmektedir. Diğer

yandan bu paylaşımlar; adli süreçleri etkileme, tanıkları yönlendirme ve soruşturmanın seyrini değiştirme potansiyeli de taşımaktadır. Özellikle yüksek kamu ilgisi taşıyan davalarda yürütülen hashtag kampanyaları (“X tutuklansın”, “X için adalet”) kimi zaman yargısal popülizm izlenimi yaratmakta, yargıya olan güveni zedelemekte ve adil yargılanma hakkının korunmasını güçleştirmektedir. Kamuoyunu şekillendirmede nesnel gerçeklerin duygusal temyizlere göre daha az etkili olduğu post-truth davranışlar ise gerçeği duygusal tepkilerin gölgesinde görünmez kılmakta, dezenformasyonun yayılma hızını olağanüstü artırmaktadır. Böyle bir ortamda haksız isnatlara maruz kalan kişinin daha sonra beraat etse bile toplum vicdanında aklanması çoğu zaman mümkün olmamakta, internette yer alan eski içerikler kişinin hayatı boyunca karşısına çıkmakta, mesleki ve sosyal itibarını kalıcı biçimde zedelemektedir (Çetinel, 2022, s. 139-141). Yargıtay kararında da teknolojik gelişmelerin kişilerin çok kısa sürede suçlu ilan edilmesini kolaylaştırdığını, beraat eden kişilerin ise genellikle aynı görünürlükte aklanmadığını vurgulamıştır.³

Esasında çoğu zaman sınırsız bir haberleşme alanı olarak görülen sosyal medya ve diğer çevrimiçi platformlar fiziki dünyadan kopuk, “suçtan muaf” bir alan değildir. Masumiyet Karinesi ve Lekelenmeme Hakkı Sempozyumunda Adalet Bakanının ifade ettiği gibi, fiziki hayatta suç olan eylemler dijital ortamda da hukuki niteliğini kaybetmez; bu nedenle sosyal medyada karalama, iftira ve haysiyet cellatlığı olarak nitelendirilen dijital linç kültürü meşru görülemez. (T.C. Adalet Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, 2021). Nitekim ister gazeteci olsun ister sıradan kullanıcı, internet üzerinden yapılan paylaşımlar haberleşme özgürlüğünün sınırlarını aşarak bir suç oluşturuyorsa, paylaşımı yapan herkes 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun bakımından birer “içerik sağlayıcı” sayılmakta ve genel hükümler uyarınca cezai sorumlulukla karşılaşabilmektedir (Başlar, 2022, s. 610,619; Gül, 2021, s. 39).

Haber ve fikirleri iletmedeki hızı ve bunları saklama süresi ve kapasitesi dikkate alındığında internet, geleneksel iletişim araçlarından tamamen farklı, küresel bir bilgi ve iletişim alanı ortaya çıkarmıştır. Milyonlarca kullanıcıya aynı anda hizmet veren ve merkezi olmayan bu yapı, hak ve özgürlüklerin kullanımına yeni imkanlar sağlarken, aynı zamanda bireylerin özel hayatları ve manevi bütünlüklerine yönelik çok daha ciddi müdahale alanları doğurmuştur. Bu nedenle internet, klasik medya araçlarından ayrılan yönleriyle daha dikkatli değerlendirilmesi gereken bir alandır.⁴

³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E. 2017/1361, K. 2017/1447, K.T. 29/11/2017: “Basın yoluyla yapılan haberler geniş kitlelere ulaştığından toplum üzerindeki etkisi daha fazla olmaktadır. Dolayısıyla basın yoluyla masumiyet karinesinin ihlalden doğan sonuçlar da daha ağır olmaktadır. Ne var ki, basın yoluyla kişilik hakkı ihlallerinde en sık rastlanan örneklerden biri de mahkeme kararından önce kişilerin suçlu ilan edilmesidir. Teknolojik gelişmelere paralel olarak iletişim alanında yaşanan ilerleme kişilerin çok kısa sürede suçlu ilan edilmelerini kolaylaştırmaktadır. Adli haber sonucunda bir şekilde suçlu ilan edilen kişiler sonradan beraat ettiğinde ise ya basında yer almamakta ya da suçlu olarak ilan edildikleri haber kadar ilgi çekmemektedir. Basının, kamuoyunu ilgilendiren olay ve davalara ilgi göstermesi doğası gereği olsa da olaylar ve yargıya intikal etmiş davaların verilmiş biçimi noktasında objektiflik kriterine uygun davranılmalıdır.”

⁴ Anayasa Mahkemesi, N.B.B. Başvurusu, B.N. 2013/5653, K.T. 3/3/2016: “Haber ve fikirleri iletmedeki hızı ve bunları saklama süresi ve kapasitesi gözetildiğinde İnternet, geleneksel iletişim araçlarından farklı, küresel olarak bilgiye erişim ve iletişim aracıdır. Dünya çapında milyonlarca kullanıcıya hizmet eden merkezi olmayan bu elektronik iletişim ağı, temel hak ve özgürlüklerin kullanımında farklı bir boyut getirmiştir. Temel hak ve

Anayasa Mahkemesi'nin de kararında belirttiği üzere internetin yaygın kullanımı, hız ve kalıcılık özellikleri nedeniyle ifade ve basın özgürlükleri ile onur ve itibarın korunması arasındaki denge, ifade özgürlüğü lehine bozulmuştur.⁵

İfade ve basın özgürlüğü mutlak, üstün, kutsal, sınırsız bir hak değildir; diğer insan hak ve özgürlükleri ile eşit değerdedir. Ancak ifade ve basın özgürlüğüne yapılan aşırı vurgu, uygulamada bu hakkın diğer haklardan daha üstün bir şekilde konumlanmasına yol açmıştır. Bu durum giderek insan haklarının zayıflamasına, hatta etkisiz ve uzun süreli savunma mekanizmaları nedeniyle Anayasa'da koruma altına alınan hakların adeta anlamını kaybetmesine yol açmıştır. Bu durum hakların hukuk içerisinde korunmasını engellemekte, medyaya karşı medya araçları kullanılarak hak arama yöntemlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Günümüzde trol savaşları buna en güzel örnektir. Adı konmamış bir şekilde medya üzerinden yapılan ücretli troller, para karşılığı çalışan kişiler, yazdıklarından ve yazmadıklarından büyük gelir elde eden medyacılara ortaya çıktığı kamuoyunda, haberlerde, siyasi kişilerin ve basın mensuplarının açıklamalarında ifade edilmektedir. Bu durumun hukuk içerisinde çözülmemesi hukuk dışı, hukuka aykırı yol ve yöntemlerin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bu nedenle insan hak ve özgürlüklerin korunması için teknolojik gelişmeleri de hesaba katan, kişisel verilerin dolaşımı, dijital arşivlerin kalıcılığı ve çevrimiçi iletişimin hızını dikkate alan, daha hızlı ve etkili çözümler acil bir zorunluluk haline gelmiştir.

3. YENİ MEDYA DÜZENİNDE LEKELENMEME HAKKININ KORUNMASINA YÖNELİK TARTIŞMALAR VE ÇÖZÜM YOLLARI

Yeni medya düzeninde lekelenmeme hakkının korunmasına ilişkin tartışmaların merkezinde ifade ve basın özgürlüğü ile kişinin onur ve itibarının korunması arasında kurulması gereken dengenin nasıl ve hangi araçlarla sağlanacağı sorunu yer almaktadır. Bu dengenin hakların eşit değerde olduğu kabulüyle ve özellikle ihlalin hızı ile doğurduğu geri dönülmez sonuçlar dikkate alınarak kurulmalıdır.

Zira yeni medya ortamında yapılan paylaşımlar herhangi bir yargısal sürece tabi olmaksızın, çok kısa süre içinde kişileri kamuoyu nezdinde suçlu ilan edebilmekte; buna karşılık lekelenen kişi itibarını koruyabilmek için uzun, maliyetli ve yıpratıcı yargı süreçlerini takip etmek zorunda kalmaktadır. Böyle bir yapı ifade özgürlüğünün üstün bir konumda bulunmasına yol açmaktadır.

özgürlüklerin kullanımında sağladığı imkânlar aynı zamanda temel hak ve özgürlüklere yönelik farklı müdahale yolları ortaya çıkarmıştır. Özellikle bireylerin özel hayatlarına ve manevi bütünlüklerine yönelik olarak çok ciddi müdahale alanları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle geleneksel medyadan farklı olarak İnternet, ortaya çıkardığı riskler açısından farklı bir bakış açısı ile değerlendirilmelidir. Bu bağlamda ilgili hak ve özgürlükler açısından koruma ve ilerleme sağlayabilmek için kaçınılmaz olarak teknolojik gelişmeleri de dikkate alacak farklı bir yaklaşım belirlenmelidir."

⁵ Anayasa Mahkemesi, N.B.B. Başvurusu, B.N. 2013/5653, K.T. 3/3/2016: "İnternet'in yaygın kullanımı ile ortaya çıkan bu durum basının İnternet'i etkin olarak kullanmasıyla beraber ifade ve basın özgürlükleri ile şeref ve itibarın korunması arasındaki dengeyi ilkinin lehine bozmuştur. İfade ve basın özgürlüğü ile şeref ve itibarın korunması hakkı, eşit düzeyde koruma gerektiren temel hak ve özgürlüklerdir. Bu nedenle bozulan dengenin her iki temel hak arasında tekrar kurulması zorunluluk olmuştur."

Bu bağlamda lekelenmeme hakkının korunmasına yönelik çözümlerin yalnızca sonradan telafi edici mekanizmalara değil, ihlalin etkilerini derhal durdurabilecek önleyici ve geçici tedbirlere dayanması gerekmektedir.

Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi'nin 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine ilişkin iptal kararının lekelenmeme hakkı bakımından eleştirel bir gözle değerlendirilmesi gerekmektedir. Mülga 9. madde, internet üzerinden yapılan yayınlarla kişilik hakları ihlal edilenlerin hızlı bir koruma elde etmesini amaçlayan bir düzenlemeydi. Bu hükme göre; kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler, içerik sağlayıcıları veya yer sağlayıcılarına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebilecekleri gibi doğrudan sulh ceza hakimine başvurarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesini de talep edebiliyordu.

Anayasa Mahkemesi incelemesinde, 9. maddedeki düzenlemelerin keyfi müdahalelere karşı yeterli güvenceler içermediği, ifade ve basın özgürlüklerini ölçsüz biçimde sınırlandığı ve uygulamada bir sansür mekanizmasına yol açtığı iddialarını değerlendirmiştir. Mahkeme, daha önce 9. maddeye ilişkin bireysel başvurularda geliştirdiği içtihadına atıflarla sulh ceza hakimliklerinin çelişmeli yargılama yapmadan, hızlıca bertaraf edilme ihtiyacını ortaya koymadan karar verdiğini ve çatışan haklar arasında adil bir denge kurulmadığını tespit etmiştir. Gerekçeli kararların somut olaydan bağımsız, genel nitelikte olduğu ve kişilik hakkının açıkça ihlal edildiği tespitinin nasıl yapıldığının anlaşılamadığı belirtilmiştir. Bu nedenle Mahkeme, maddenin kapsam ve sınırlarının belirsizliğinin yargı makamlarına geniş bir takdir alanı tanıdığı, kademeli bir müdahale öngörmediği ve süresiz erişim engeli yoluyla ifade ve basın özgürlüklerine ağır bir müdahale oluşturduğu sonucuna varmıştır.⁶

Öncelikle söz konusu iptal kararıyla kişilik hakları ihlallerine karşı öngörülen hızlı müdahale mekanizmalarının ortadan kalkması, lekelenen bireylerin korunmasız kalmasına yol açabilecek niteliktedir. Bu durum ifade ve basın özgürlüğünün lekelenmeme hakkı karşısında üstün bir konuma yerleştirildiği yönündeki eleştirileri de güçlendirmektedir.

Günümüzde hak ihlali içeren içeriklerin yayılma hızı ve yol açabildiği zararların boyutu dikkate alındığında Anayasa Mahkemesi'nin mülga 9. maddenin kademeli bir müdahale öngörmediği yönündeki eleştirisini kabul etmek güçtür. İçeriğin hızla ve kontrolsüz biçimde yayılabildiği internet ortamında, tedbiren erişimin engellenmesi dışında hangi araçlarla ihlalin derhal önüne geçilebileceği belirsizdir (Şen, 2024). Bu bakımdan, anılan iptal kararının, kişilik haklarının korunması bakımından ortaya çıkan acil müdahale ihtiyacını yeterince dikkate almadığı ve Anayasa'nın 13. maddesi çerçevesinde ölçülülük değerlendirmesinin tartışmalı olduğu görülmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin sulh ceza hakimlerinin gerekçesiz ve hatalı kararlarına yönelik yaptığı eleştiriler ise normun kendisinden ziyade uygulamaya ilişkindir. Mahkemenin bu yaklaşımı ifade ve basın özgürlüğünü fiilen kişilik haklarının üzerinde konumlandırmakta ve çatışan haklar arasında adil bir denge kurulmasını engellemektedir. (Şen, 2024).

⁶ Anayasa Mahkemesi, E. 2020/76, K. 2023/172, 11/10/2023.

Bu noktada ifade ve basın özgürlüğü ile kişinin onur ve itibarının korunması arasındaki denge, sonradan işletilen uzun yargılama süreçleriyle değil, ihlalin etkilerini derhal durdurabilecek geçici ve denetlenebilir bir tedbir mekanizmasıyla kurulabilir.

Bu bağlamda idare hukukunda yer alan “yürütmenin durdurulması” kurumuna benzer bir yapının yeni medya alanı için uyarlanması mümkündür. Buna göre somut delillere dayanmayan, kişilik haklarını ve masumiyet karinesini açıkça ihlal eden ve yayılma hızı itibarıyla telafisi güç zararlar doğurma potansiyeli taşıyan içerikler bakımından ilgili kişinin mahkemeye başvurarak geçici nitelikte bir koruma talep edebilmesi sağlanmalıdır. Mahkeme tarafından yapılacak ilk incelemede ihlalin *prima facie* niteliği tespit edildiği takdirde, içerik hakkında geçici kaldırma veya yayımın durdurulması kararı verilebilmelidir. İnternet ortamında kişilik haklarının basılı yayınlara kıyasla çok daha kolay ihlal edilebildiği düşünüldüğünde, bu tür hızlı ve etkili çözümler artık kaçınılmaz görünmektedir (Gözler, 2014, s. 1060).

Bu tedbir; kesin bir sansür niteliği taşımamalı, esasa ilişkin yargılamanın sonucuna bağlı olarak gözden geçirilmeli, karşı tarafın dinlenmesini ve çelişmeli yargılamayı dışlamamalıdır. Böyle bir mekanizma bir yandan ifade ve basın özgürlüğünün özüne dokunmadan korunmasını sağlarken diğer yandan lekelenmeme hakkının fiilen anlamlı ve etkili bir güvenceye kavuşmasına imkan tanıyacaktır.

SONUÇ

Sonuç olarak lekelenmeme hakkı yalnızca şüpheli veya sanığın ceza muhakemesi sürecindeki statüsünü korumaya yönelik bir güvence olmaktan çıkmış; bireyin kamusal varlığını, toplumsal saygınlığını ve hukuka olan güvenini doğrudan etkileyen temel bir hak alanına dönüşmüştür.

Yeni medya düzeninin hız, yayılma kapasitesi ve kalıcılık özellikleri ifade ve basın özgürlüğünü, lekelenmeme hakkı karşısında daha güçlü bir konuma taşımıştır. Öyle ki internet veya sosyal medya gibi yeni medya ortamlarında lekelenen birey, çoğu zaman uzun ve yıpratıcı yargı süreçleri sonunda dahi itibarını tam anlamıyla geri kazanamamaktadır.

Bu nedenle ifade ve basın özgürlüğü ile lekelenmeme hakkı arasındaki denge, ihlalin etkilerini derhal durdurabilen, geçici ama etkili, yargısal denetime açık ve ölçülülük ilkesine dayanan bir koruma mekanizmasıyla sağlanmalıdır. Yürütmenin durdurulmasına benzer bir geçici tedbir modeli, bu dengeyi kurma açısından hem hukuki hem de pratik bakımdan güçlü bir çözüm sunmaktadır.

Bu yaklaşım bir yandan ifade özgürlüğünün demokratik toplumdaki vazgeçilmez rolünü korurken, diğer yandan lekelenmeme hakkının yeni medya düzeninde gerçek anlamda korunabilmesini mümkün kılacaktır.

KAYNAKÇA

Akbulut, B., “Soruşturma Yapılmasına Yer Olmadığı Kararı (CMK m. 258/6)”, *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, C. 10, S. 1, s. 153-209, 2022.

Akgül, A., & Sütçü, C. S., “Değişen Haber Algısı: Kullanıcılar Sosyal Medyada Haberleri Nasıl Değerlendiriyorlar?”, *Global Media Journal TR Edition*, C. 6, S. 11, s. 18-34, 2015.

Akıncı, F., “Lekelenmeme Hakkı”, *TAAD*, S. 43, s. 179-206, 2020.

- Anayasa Mahkemesi, E. 2020/76, K. 2023/172, 11/10/2023. www.hukukturk.com (E.T.: 17.11.2025)
- Anayasa Mahkemesi, N.B.B. Başvurusu, B.N. 2013/5653, K.T. 3/3/2016. www.hukukturk.com (E.T.: 17.11.2025)
- Atlıhan, Ö., “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Sisteminde Adil Yargılanma Hakkının Temel Unsuru Olarak Masumiyet Karinesi”, *AÜEHFD*, C. VIII, S. 3-4, s. 291-328, 2004.
- Başlar, Y., “İnternet Sujeleri ve Cezai Sorumlulukları”, *YÜHFD*, C. XIX, S. 2, s. 603-633, 2022.
- Canbolat, F., & Koşar, G. G., “Basın Yoluyla Kişilik Hakkının İhlalinin Tespitinde Kullanılan Yargıtay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Ölçütlerinin Değerlendirilmesi”, *TBB Dergisi*, S. 151, s. 259-302, 2020.
- Centel, N., “Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C. XLIX, S. 3, s. 57-72, 1994.
- Çetinel, G., “Lekelenmeme Hakkı Kapsamında İnternete Erişimin Engellenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, 2022.
- Dönmezer, S., “Suçsuzluk Karinesi Üzerine Düşünceler”, *Prof. Dr. Nurullah Kunter'e Armağan*, İstanbul, 1998.
- Dülger, M. V., & Taşkın, Ş. C., *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2024.
- Erman, S., “Sentez Raporu”, *Prof. Dr. Nurullah Kunter'e Armağan*, İstanbul, 1998.
- Gözler, K., “Kişilik Haklarını İhlal Eden İnternet Yayınlarının Kaldırılması Usûlü ve İfade Hürriyeti: 5651 Sayılı Kanunun 9’uncu Maddesinin İfade Hürriyeti Açısından Değerlendirilmesi”, *Legal Hukuk Dergisi*, Rona Aybay'a Armağan Özel Sayısı I, s. 1059-1120, 2014.
- Gözübüyük, Ş., Gölcüklü, F., & Saygılı, A., *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.
- Gül, A., *Doğrudan-Dolaylı Bilişim Suçları*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021.
- Gülsün, R., “İnsan Onuru ve Lekelenmeme Hakkı”, *International Journal Of Legal Progress*, C. 1, S. 2, s. 17-24, 2015.
- Kırışık, F., Kurban, S., & Pekel, A., “Türkiye’de Basın Özgürlüğü-Devlet Güvenliği Ekseninde Yaşanan Tartışmalar ve Bir Model Önerisi”, *Liberal Düşünce Dergisi*, C. 24, S. 96, s. 119-134, 2019.
- Koç, S., & Kaynak, S., “Bilişim Suçları Bağlamında Yeni Medya Olarak İnternet ve Kişisel Güvenlik”, *XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, s. 71-78, Muğla, 2010.
- Özbek, C., “Dijital Hümanizm Çağında Sosyal Medyada Suç İsnadı, Suçsuzluk Karinesi Erozyonu ve Dijital Görünmezlik Kapsamında Lekelenmeme Hakkı”, *Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi*, S. 30, s. 275-302, 2024.

Özkepir, R., Kocaman, S. Z., & Kart, E. H., *Sosyal Medya ve Basın Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

Özyurt, K., *Soruşturmanın Gizliliği ve Lekelenmeme Hakkı*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.

Savaşçı, B., “Haberleşme Özgürlüğünün Kovuşturma Evresinde Sınırlandırılması”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 96, s. 269-292, 2011.

Şahin, C., & Öztürk, N., *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayıncılık Ankara, 2024.

Şen, E., “AYM’nin İnternet Kanunu ile İlgili İptal Kararının Değerlendirilmesi”, 2024: <https://sen.av.tr/tr/makale/AYM%E2%80%99nin-internet-kanunu-ile-ilgili-iptal-kararinin-degerlendirilmesi> (E.T.: 3.12.2025)

T.C. Adalet Bakanlığı, 2024: <https://www.adalet.gov.tr/lekelenmeme-hakki-kapsaminda-1-milyon-81-bin-984-kisi-asilsiz-ihbarlara-karsi-korundu> (E.T.: 19.11.2025)

T.C. Adalet Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, 2021: <https://basin.adalet.gov.tr/adalet-bakani-abdulhamit-gul-lekelenmeme-hakki-butun-insanligin-hakkidir#:~:text=Adalet%20Bakan%C4%B1%20Abdulhamit%20G%C3%BCI%2C%20hukukun,%2C%20onuru%2C%20itibar%C4%B1%20devlete%20emanettir> (E.T.: 20.11.2025)

Tanrıvermiş, A., *Masumiyet Karinesini Genişleten Bir İlke Olarak Lekelenmeme Hakkı*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Uysal, C., “Ceza Hukukunda Suçsuzluk Karinesi Üzerine Bir İnceleme ve Lekelenmeme Hakkı”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ankara, 2017.

Üzülmez, İ., “Türk Hukukunda Suçsuzluk Karinesi ve Sonuçları”, *TBB Dergisi*, S. 58, s. 41-72, 2005.

Yargıtay 18. Ceza Dairesi, E. 2019/2369, K. 2019/10606, K.T. 17.06.2019. www.hukukturk.com (E.T.: 22.11.2025)

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2017/1016, K. 2020/343, K.T. 7.07.2020. www.hukukturk.com (E.T.: 22.11.2025)

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E. 2017/1361, K. 2017/1447, K.T. 29/11/2017. www.hukukturk.com (E.T.: 23.11.2025)

Yenidünya, A. C., “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Suçsuzluk Karinesi”, *Güncel Hukuk Dergisi*, S. 5, s. 20-21, 2004.

Yüzer, D., “Basın Yoluyla Adli Haberlerin Verilişi ve Suçsuzluk Karinesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 15 (Özel Sayı), s. 1653-1694, 2013.